

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בסעודה שלישית פרשת משפטים תשע"ח לפ"ק

בעיר פאלם ספרינגס

יציא לאור ע"י מכון מעדני מלך ווען - גליון א"ט

על שום קרבנות נאמר [והקרוב אליו לשון הקרבת קרבן, מלאכי השרת הזכירו לפני הקדוש ברוך הוא את הקרבנות שהקריבו ישראל לפניו, לעשות להם נקמה בושתי, ותבא אסתר ותמלוך תחיתה], כרשנא [כרים בני שנה] אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם כלום הקריבו לפניך כרים בני שנה כדרך שהקריבו ישראל לפניך. שתר [שתי תורים] כלום הקריבו לפניך שתי תורים. אדמתא כלום בנו לפניך מזבח אדמה. תרשיש כלום שימשו לפניך בבגדי כהונה דכתיב בהו (שמות כח-ב) תרשיש ושהם וישפה. מרס כלום מירסו בדם לפניך [שמירסו את הדם, שלא יקרש ושוב לא יהא ראוי לזריקה]. מרסנא כלום מירסו במנחות לפניך [מירסו במנחות לבוללן, ממרס לשון מגיס]. ממוכן כלום הכינו שלחן לפניך. ויאמר ממוכן, תנא ממוכן זה המן, ולמה נקרא שמו ממוכן שמוכן לפורענות [עומד להיות תלוי]. אמר רב כהנא מכאן שההדיוט קופץ בראש [שהרי מנה אותו הכתוב לבסוף, אלמא גרוע הוא מכולן, והוא קפץ בראש] ע"כ.

וכתוב בדרשות חתם סופר (ל"ו אדר הרוש ז' קמא). בביאורו, דכשם שישבו השרים של מטה לעיין בדינה של ושותי, כך ישבו אז כסאות למשפט למעלה, והיו השרים שלמעלה בשמים ממעל, מזלייהו דהנהו דלמטה, ונקראים בשמם של אותם שלמטה, המרמו על קרבנות הנ"ל לזכותן של ישראל לנקום נקמתם מושתי המרשעת. הנה כי כן יש לדקדק, מאי טעמא גם בשרים של מעלה קפץ ממוכן שלמעלה בראש, והתם לא שייך הדיוט קופץ בראש ע"ש.

ולפי מה שנתבאר הכוונה היא, כי כל השרים הזכירו זכיותיהן של ישראל שמקריבין קרבנות, וראויין הן שיהרגו את ושותי, ותכנס אסתר במקומה, ותהא מוכנת לישועתן של ישראל, אך לא הועילו כל כך בדבריהם, כי עבודת הקרבנות הללו נעשים רק על ידי שבט לוי, ולא על ידי הכלל ישראל. אך שוב עמד 'ממוכן' להמליץ, לעורר למעלה מי

בגמרא (מגילה יג:) אמר ריש לקיש גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהן לשקליו, והיינו דתנן באחד באדר משמיעין על השקלים ועל הכלאים ע"כ. ויש להבין הענין בזה. ונראה כי הנה על שלשה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים (אבות א-ב). והנה גמילות חסדים יתכן לכל אדם לקיים, גם העני בישראל, כי גמילות חסדים הוא גם בגופו, והרי טוב המלבין שיניים לחבירו יותר ממשקו חלב (כתובות קיא:). וכמו כן תורה יתכן אצל כל אחד, שאפילו לא קרא אדם אלא קריאת שמע שחרית וערבית קיים לא ימוש ספר התורה הזאת מפיו (מנחות טז:). אמנם עבודת הקרבנות לא שייך אלא בכהנים שבט לוי, והזר הקרב יומת, ואם כן חסר להכלל ישראל קיום העולם בעבודה.

אמנם זה אינו, כי כל ישראל שוקל שקלו בכל שנה לקרבנות, וממונם מקריבין הקרבנות, אם כן שפיר יש גם להם חלק בעבודת הקרבנות. וכמו שבתורה יש חלק להזבולן בתורתו של יששכר במה שממציא לו האפשרות שיוכל ללמוד, כן גם בעבודה, כלל ישראל הם נותנים הקרבנות שיוכלו הכהנים להקריבם. ושפיר יש גם להם חלק בקיום העולם של עבודה. והנה עבודת הקרבנות מגינה עלינו מן הצרים עלינו, וכדאיתא בגמרא (מגילה ג.) שהמלאך הוכיח ליהושע, אמש בטלתם תמיד של בין הערבים ועכשיו בטלתם תלמוד תורה. אמר לו על איזה מהן באת וכו'. ופירשו התוספות שזה נרמו במה ששאל אותו הלנו אתה אם לצרינו (יהושע ה-ג), הכי קאמר אם בשביל תלמוד תורה באת דכתיב תורה צוה לנו, או בשביל הקרבנות 'שמגינים עלינו מצרינו' ע"כ. ועל ידי שישראל שוקלין שקלים, יש גם להם חלק בעבודה, וממילא מגינה גם עליהם מצריהם, ולכן הקדים שקליהם לשקליו שיגינה עליהם מאיש צר ואויב המן הרע הזה.

וזהו הענין שאמרו חז"ל (מגילה יב:) על הפסוק (אסתר א-יד) והקרוב אליו כרשנא שתר וגו', אמר רבי לוי כל פסוק זה

מסאטמאר זי"ע בדרך צחות מה שאומרים (בהגדה) שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו, והקב"ה מצילנו 'מידם', במה שאנחנו נותנים לידם מתן שוחד, ובוזה נח דעתם ע"כ. אך כאשר השנאה היא כה גדולה, שמוותר על עשרת אלפים ככר כסף, ורוצה רק להשמיד להרוג ולאבד, אז הצרה גדולה מאד. כי דורון הכסף לא יעשה אצלו רושם. וזהו שהודיע מרדכי לאסתר, את פרשת הכסף אשר אמר המן לשקול על היהודים לאבדם, והמלך דחה ההצעה, אין צורך לו בכסף, אלא רוצה להוציא הגזירה להשמיד להרוג ולאבד, ואם כן אי אפשר לפייסו בזה, ויש לעורר רחמים באופנים אחרים.

אמנם באמת היה בזה טובה רבה, והתחלת צמיחת ישועתן של ישראל, שאין הקב"ה מכה את ישראל אלא אם כן בורא להם רפואה תחלה (מגילה יג.). וזה סיבב שאחשורוש ויותר על הון רב, שזהו נגד השכל, כי מה איכפת לו לקבל מהמן עשרת אלפים ככר כסף לתוך כיסו, וכי שונא בצע היה. אך שקלי ישראל הכריע זכותן, שיתן ה' בלבבו של אחשורוש, אשר לב מלך ביד ה' (משלי כא-א), שיאמר להמן הכסף נתון לך, שלא ירצה לקבל ממנו הכסף, וזה יהא לטובתן של ישראל.

והוא כי מצינו אחר זה כאשר כעס המלך על המן, ואמר הגם לכבוש את המלכה עמי בבית, ויאמר חרבונה וגו', גם הנה העץ וגו' עומד בבית המן, ויאמר המלך תלוהו עליו (ח-ו). ומרגע לחבירו נגמר דינו לתלותו. ואם היה אחשורוש מצפה אז לקבל עוד עשרת אלפים ככר כסף לידו מהמן, לא היה חורץ משפטו כל כך מהרה, ולהפסיד הון רב שיוכל להביא לגניזו. אבל בהיות שכבר ויתר על הכסף, ואינו מצפה לשום תשלום מהמן, לא איכפת ליה עוד בהמן, וכאשר כלתה אליו הרעה צוה לתלותו. ואם כן עצם אמירתו להמן 'הכסף נתון לך', היתה התחלת הישועה של ישראל. ובוזה עצמו היו כאילו נאמר להמן עוד דבר, ש'העץ נתון לך', שזה יגרום אחר זה שלא יתחשב הרבה בחיותו של המן, ויתלוהו על העץ בבוא הזמן.

וזהו שאמרו על שקלי ישראל, שהקדימם ה' לשקליו, אין הכוונה על עצם הגזירה, אלא שזכותם גרמה שלא ירצה אחשורוש לקבל השקלים של המן. וכמו כן אמר המן, אתא מלי קומצי קמחא דידכו ודחי עשרת אלפים ככר כסף דידי, והיינו שזכותכם גרמה שאחשורוש ידחה הכסף בידו ולא ירצה לקבלו. ובוזה שהכסף נתון לך, גם העץ ינתן לך, ובוזה התחיל להצמיח ישועתן של ישראל.

הכין כל הקרבנות הללו ששבת לוי מקריבין, מי שוקל שקליהם, מי מחזיק שבת לוי בתרומות ומעשרות שיהיו פנויים לעבודה, הלא המה הכלל ישראל. ועל כן דיבורו של ממוכן עשה רושם, ומיד ויאמר ממוכן דייקא אשר לא תבא עוד ושתי אל המלך, והכין בזה ישועתן של ישראל בהכנסת אסתר המלכה, ואז נעשה הוא עצמו מוכן לפורעניות.

*

אמנם לכאורה יפלא מה שאמרו שהקדים שקליהם 'לשקליו', הלא אחשורוש לא קיבל ההצעה מהמן לקחת עשרת אלפים ככר כסף, אלא אמר לו הכסף נתון לך והעם לעשות בו כטוב בעיניך (אסתר ג-א), והגזירה של להשמיד להרוג ולאבד לא היה מקושר עם שקלי המן, אם כן מה אמרו שהקדים שקליהם לשקליו. וכמו כן יש להקשות על מאמרם (שם טז). שאמר המן למרדכי, אתי מלי קומצי קמחא דידכו ודחי עשרת אלפי ככר כספא דידי ע"ש. הלא הגזירה לא היה תלוי כלל בכספא דידיה.

גם לבאר מה דאיתא בתוספות (יג: ד"ה הכסף) על מה שאמר אחשורוש להמן, הכסף נתון לך, גמטריא ד'הכסף' עולה 'העץ', רמז לו שיתלה עליו ע"כ. ובדרשות חתם סופר (שם) הקשה וכי דיבר אחשורוש עם המן בלשון הקודש, שנוכל לרמוז בדבריו העץ נתון לך, שיתלוהו עליו. וגם להבין מהו הקשר של תליית המן עם מה שלא רצה לקבל ממנו הכסף.

ונראה דהנה כאשר הודיע מרדכי לאסתר הגזירה של המן, אמר הכתוב שסיפר לה, את פרשת הכסף אשר אמר המן לשקול על גנוי המלך ביהודים לאבדם (ד-ו). ולכאורה מה רצה בזה להודיע לה אודות הכסף, הלא אחשורוש לא קיבל הצעה זו, ודבר זה ירדה אז מעל השלחן, והגזירה יצאה בלי פרשת הכסף אשר אמר המן, ואם כן כל זה הוא ללא צורך.

אך הכוונה היא, כי בכל הדורות כאשר יצא הקצף מהמלכות על ישראל, היו משתדלים להעביר הגזירה לשחד אותם בכסף, ועל דרך שמצינו ביעקב אבינו ששלח מנחה לעשו למצוא חן בעיניו. ומבואר ברמב"ן (בראשית לב-ד) שזה רמז לדורות, שראוי לנו לאחוז בדרכיו של אותו צדיק, שנזמין עצמינו לשלשת הדברים שהזמין הוא עצמו, לתפלה ולדורון ולהצלה בדרך מלחמה, לברוח ולהנצל ע"ש. וכמו שפירש מרן

הגליון הזה נתנדב על ידי

מוה"ר ר' משה דייטש הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונ באירוסיו בתו למול טוב	מוה"ר ר' אהרן יוסף דאסקאל הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונ בנישואי בנו למול טוב	מוה"ר ר' וואלף שפיערער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונ בנישואי בנו למול טוב	מוה"ר ר' ירמיו טעסלער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונ בנישואי בתו למול טוב	לעילוי נשמת ה"ר פרץ ב"ר יצחק ע"ה – ראה"ק דקהלתינו הק נפטר ג' אדר - ת.נ.צ.ב.ה הונצח ע"י בנו מוה"ר שמוחה פריעדמאן הי"ו
מוה"ר ר' יודא ארי' לעפקאוויטש הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונ בהכנס בני לעול התורה והמצות	מוה"ר ר' יואל גראס הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונ בהכנס בני לעול התורה והמצות	מוה"ר ר' עקיבא יוסף פישער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונ בהכנס בני לעול התורה והמצות	מוה"ר ר' בנימין הענדלער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונ בחולדת בתו למול טוב	מוה"ר ר' מרדכי וויינבערגער הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונ בחולדת בנו למול טוב